
SZENTGYÖRGYVÖLGYI Fruzsina

Tanártovábbképzés Finnországban,

Tampere 2016.04.11- 2016. 04.17

A Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar, Alkalmazott Pedagógia és Pszichológia Intézet Műszaki Pedagógia Tanszéke, tanártovábbképzést hirdetett meg 2016 áprilisára. A kutatási terület, Finnország oktatási rendszere. Gyakorló pedagógusként valamint a Lifelong Learning, azaz az egész életen át tartó tanulás elhivatott követőjeként már volt némi ismeretem a finn oktatási rendszerről, mint a világ egyik legjobban, leghatékonyabban működő rendszeréről. A képzés előkészítése során, a beérkező információk arra engedtek következtetni, hogy lesz szerencsém közelebbről megismerkedni és bepillantást nyerni ebbe a sajátos, mégis nagyon diákközpontú oktatásba melynek alappillére maga a kiváló kvalitással bíró pedagógus.

Indulás előtt a finn egyetem tanárai nyújtottak támpontot kutatásunkhoz. A Tabula nevezetű egyetemi internetes felületen kaptunk előkészítő feladatokat, melyek tartalmazták a bemutatkozó levelünket, illetve egy Personal Study Plan-t (PSP), melyekre a képzés során reflektáltak a tanáraink illetve mi magunk is. Ennek egyik eleme volt, olyan kérdések megfogalmazása, mely kutatásunk, iskolalátogatásunk céljává váltak, többek között, hogy milyenek a finn tanárok, milyenek a finn diákok, mi jellemzi a munkához való hozzáállásukat, milyen az iskolákban kialakított tanulási környezet, milyen módszereket használnak munkájuk során, milyen célkitűzésekkel kezdenek a munkához és végül, de nem utolsó sorban, milyen módon történik az értékelés.

Előadásainkat, work-shopokat két a Tampere University of Applied Sciences (TAMK) előadói, oktatói tartották Sisko Mallinen és Jiri Vilppola, bevonva szintén ott tanító tanárokat Pirjo Jaakkola-t, Mark Cucher-t vagy épp Riita Juusenaho-t, aki a director of Education and Culture.

A napi időbeosztásunk két egységre volt bontva, délelőtti és délutáni időszakra, mely teljesen ideális volt hatékonyság és éberség szempontjából. Első nap Sisko körvonalakban felvázolta a finn oktatási rendszer felépítését, kitérve azokra az egyedi finn sajátosságokra, melyek oly egyedivé teszik a képzésüket. Legfontosabb szerepet kapott azt kiemelni, hogy a finn oktatásban csak olyan pedagógusok vehetnek részt, akik szakmailag kifogásolhatatlanok illetve rendelkeznek egyetemi végzettséggel. Ezt az előadást brazil kollégákkal hallgattuk, akik számára az európai oktatás meglehetősen érdekes, mivel létszámban és intézményi felépítésben is eltér mind a magyar mind a finn rendszertől és tulajdonképpen az egész európai.

A nap második előadása Jiri workshop jellegű órája volt, melynek témája a phenomenon based learning volt. Ennek lényege a tapasztalat útján elsajátított tudáson alapszik. Ez az egyik sajátossága a finn oktatásnak, hogy nem a teoretikus, klasszikusan magolós/tanulós helyzetben készítetik a diákokat a tananyag elsajátítására, hanem projektfeladatok, kísérletek és akár egyéni vagy csoportos kutatómunka segítségével. Ennek jelentősége a magyar rendszerben is megtalálható, hiszen általános iskolák építik bele a helyi tantervükbe az erdei iskola programot és szerveznek tanórákat kint a természetben.

Második nap mi magunk is részesei lehettünk a phenomenon based (tapasztaláson alapuló) oktatásnak, hisz iskolalátogatás keretében bemehettünk egy általános iskolába illetve egy

középiskolába. Az általános iskolában a diákok felszabadultan, cipő nélkül szaladgáltak a folyosókon, majd órán csoport-asztalokhoz ültek, ahol elkezdődött a nyelvóra. Az óra 70%-a finn nyelven folyt a célirányos angol helyett. Ez némi csalódást váltott ki bennem, mert én épp abban hiszek, hogy egy nyelvórának, függetlenül életkortól, a 70% az elsajátítandó nyelv aránya kell, hogy legyen az óra folyamán, nem az anyanyelvé.

A középiskolában is egy nyelvórát és egy fizika látogattunk meg, ahol szintén csoportasztalok köré rendeződve egymással megbeszélve a feladatokat folyt a gyakorlás. Mindkét esetben egyértelműen érthető volt, hogy főleg írásbeli feladatokkal töltik ki az órát és nem sok hangsúlyt kap a szóbeli készség fejlesztése. Ennek miéretté konkrét választ is kaptunk, mely szerint a finn érettségi rendszer nem tartalmaz szóbeli részt, így fő cél az írásbeli készség fejlesztése.

Az iskolalátogatás során megfigyelhettük azt a bizonyos diákközpontú környezetet, melyben a finn diákok fejlődnek. Megfigyelhettük, hogy milyen módon támogatja egy megfelelő tanulási környezet a diákok tanulását. Mindkét iskolában a bizalomra épül a tanulás. A bizalom szó épül be minden egyes elemébe az oktatásnak, a társadalomba, a társas kapcsolatokba, és intézményekbe. A bizalom szövi át a finn szellemet az utcán hagyott lakat nélküli biciklitől kezdve, a finn iskolai kabátfogason hagyott pénztárcától dagadó kabáton át a pedagógus, diák és szülők közötti kapcsolatrendszeren át mindenig. Azaz mindent áthat a BIZALOM.

A látott órákon megfigyelhettük, hogyan vezeti elő a pedagógus az óra témáját. Maga a téma is támogatóan hat az egész életen át tartó tanulásra, hiszen a környezetszennyezés és globális felmelegedés háttéréről, következményeiről volt szó. A diákok projektfeladaton keresztül vázolták fel a problémát és nagyon érdekes módon, a tanárhoz intézve tették fel egyéni kérdéseiket. A tanári válaszok mind újabb kérdéseket vetettek fel, mely serkentette a diákok érdeklődését és rávilágított arra, hogy egyetlen ötlet nem elegendő a probléma megoldására, rávilágított arra, hogy mennyi múlik az ő és a jövő nemzedéke tudatosságától.

Nagyszerű volt hallani azt a nyelvi készséget, mellyel a fizikatanár és a diákok rendelkeztek. Egyik félnek sem jelentett gondot egyik nyelvből váltani a másikra. A diákok mindegyike reagál angolul mindenre, értik és kommunikálják a nyelvet. (zárójelben jegyzem meg, hogy a TAMK oktatója Sisko bevallotta, hogy nem feltétlenül a nyelvi órákon sajátítják el a diákok az angol nyelvet, hanem a televízió segítségével, ugyanis a filmeket nem szinkronizálják)

A tanár dicsérő szavakkal jutalmazta a szépen kivitelezett projektfeladatot. Ez szintén sajátossága a finn rendszernek, hogy nem osztályoznak mindig mindent. Amit leosztályoznak, abban pedig valóban azt keresik és értékelik, hogy mit tud a diák és nem arra világítanak rá, hogy milyen hiányosságokkal bír, vagy mit nem tud.

A tanár szerepe is eltér a magyarországi pedagógusi szerepkörtől. Míg Finnországban egy tanár inkább a tudás szétosztója, és mint egy jó kertész gondozza a frissen bimbózó tudást, hogy szép nagyra fejlődjön. Természetesen ez nem jelenti azt, hogy ott csak tanulni vágyó fiatalok vannak. Nyilván való, hogy ők is megküzdenek a maguk problémáival. Viszont van rá módszerük, hogyan csökkentsék a lemorzsolódást.

Szerencsésnek mondhatjuk magunkat, hogy a szakképzés folyamatába is belepillanthattunk. Ebben az iskolában láthattuk, hogyan tanulnak szakmát egy finn szakközépiskolában. Míg itthon csak fogalomként ismerem az átjárhatóság fogalmát, itt most beszélgettem is ebben részt vevő diákokkal. A szakközépiskolában ugyanis egyrészt járnak olyanok, akik nem szeretnék az általános tantervű, nagyon tanuló középiskolába járni, hanem inkább egy

megbecsült és hasznos szakmát szeretnének megtanulni. Ennek semmi akadály. Az általunk meglátogatott iskolában tanulhattak kémiai szakirányt, fafeldolgozó szakirányt, ruhavarrás/tervezést, biztonsági őr képzést, épülettervező szakirányt, vízvezeték szerelő szakirányt. Ezen kívül egy teremben a megváltozott munkaképességűek vagy fogyatékkal élő tanulók sajátítottak el szakmát képességeikhez mérten. Mindez egy épületen belül. Ezen kívül azok a tanulók, akik már befejezték az általános tantervű középiskolai tanulmányaikat és esetleg már rendelkeznek vagy még épp előtte állnak az érettségi vizsgának, azok is tanulhatnak itt szakmát. Teszik mindezt azért, mert felértékelődött bennük a szakma szerepe. Az ő képzésük is integráltan folyik, együtt tanulnak az egy szakirányban tanuló szakközepes tanulókkal. Így biztosítva van számukra a szakma elsajátításához való hozzáférés.

Ahogy említettem, van módszerük a lemorzsolódás csökkentésére. Egyéni fejlesztési tervet írnak a hiányzó, vagy bármi okból kifolyólag leszakadóban levő tanulók számára. Egy tanár a saját szakja mellett az iskola profiljához valamint a diákok igényeihez igazítottan vesz részt államilag finanszírozott továbbképzéseken. Így nem ritka, ha egy kémia tanár egyben fejlesztő pedagógus is, mint ahogy ez esetünkben is fennállt.

A sajátos nevelési igénnyel bíró tanulókra szintén kitér az iskolák helyi tanterve. Senkit nem szeretnének elveszíteni ebből a mindenki számára ingyenesen és egyenlő színvonalon működő rendszerből, még azt sem, aki valamilyen nehézséggel küzd. Erre tért ki Jiri egyik előadása is. A végtelenül emberi, együttműködő és humánus szellemben oktató tanárok nagyon odafigyelnek ezekre a tanulókra is.

Bár a finn oktatási rendszer nagyon ideálisnak és követendőnek tűnik mégsem tökéletes. Semmiképp nem tartom követendő példának, hogy nincs szóbeli megmértetés még nyelvből sem az érettségi vizsgán! Azok az elemek, amelyeket érdemes lenne átvenni, azok azok az elemek, amelyek a rendszerváltás előtt Magyarországon is jól működött nevezetesen a duális képzés. Erre van is esély, hiszen ebbe az irányba láthatunk elmozdulást itthon. Mindez viszont nagy költségvetéssel járó átalakítás, de azt hiszem hosszútávon nagyon kifizetődő. A legfontosabb alapelv, hogy egyenlő esélyt biztosítsanak a diákoknak, tekintet nélkül lakóhelyre, nemre, gazdasági helyzetre vagy anyanyelvre szintén megtalálható, még ha nyomokban is, a magyar rendszerben pl. Útravaló Macika program, Híd I, Híd II programok.

Lépések ugyan vannak a technikai háttér fejlesztése irányába, viszont szinte kivitelezhetetlen a magyarországi iskolák állapotának ismeretében. Beázó plafonok, salétromos falak, rosszul vagy földelés nélküli vezetékhalozatok a falakban mind okok arra, hogy ellehetetlenítsék egy smartboard-ra kiírt és elnyert pályázat megvalósítását.

A továbbképzésen olyan innovatív eszközöket ismerhettünk meg és próbálhattunk ki, melyek színesítették módszertani és ICT készségeinket, de ez is csak élmény marad csupán, hisz itthon nincs free-wifi elérés a termekben, nem beszélve arról, hogy a diákok mobiltelefon használatát házirendek sora korlátozzák.

Én abban a dologban látom a változtatás lehetőségét, ha valóban finn példára nagyon megszünnék, hogy ki mehet pedagógusnak. Magyarországon, akik most alkotói éveiket élik, többnyire (természetesen rengetegen elhivatottságból, de...) azért lettek tanárok, mert:

Könnyű volt bekerülni az egyetemre, mert egy diploma azért mégiscsak kell.

Jó elvégezni egy tanár szakot, mert azzal más területekre is el lehetett evezni

Főleg nők jelentkeztek, mert milyen jó ha majd családanyaként együtt lehetnek a gyermekeikkel az iskolai szünetekben.

Ha az egyetemre való bekerülés olyan megszűrt lenne, mint a finn rendszerben és valóban szakmailag a legfelkészültebb pedagógusok lépnének be az osztálytermekbe, akkor nagyon hamar megváltozna pozitív irányba a magyar pedagógusok társadalmi megítélése, megbecsülése, mely egyenes arányba növelné a pályára elkötelezettek számát is.

A szállás és kiszolgálás első osztályú volt, semmi negatívumot nem tudok felhozni ellene.

Nagyon szépen köszönöm a lehetőséget, hogy részt vehettem ezen a fantasztikusan motiváló, szakmai elhivatottságomban megerősítő, innovációra éhes agyam kielégítő továbbképzésen.

